

ACCOUNTING AND AUDITING

 DOI 10.51582/interconf.19-20.02.2024.014

Необоротні активи підприємства, їх економічна природа та роль в діяльності суб'єкта господарювання

Степаненко Оксана Іванівна¹

¹ кандидат економічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу;
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана; Україна

Анотація.

Інформаційна складова системи управління потребує достовірної, об'єктивної, доступної для широкого кола користувачів інформації про стан та рух необоротних активів підприємства. Проведено аналітичний огляд наукових результатів дисертацій в яких досліджувалась економічна природа необоротних активів та їх складових. Розкрито підходи вітчизняних науковців до інтерпретації категорії "необоротні активи" в сфері економіки та управління підприємствами, менеджменту, бухгалтерського обліку. Обґрунтовано обліково-економічні характеристики складових необоротних активів, а саме: основних засобів, нематеріальних активів, біологічних активів, капітальних та фінансових інвестицій. Визначено місце, роль та значення даних активів в господарській діяльності підприємства. Особливістю необоротних матеріальних активів є формування їх амортизаційної політики, яка визначає ідеологію економіки підприємства. Доведено, що амортизаційна політика має включати такі елементи: вартісний критерій визнання активів як об'єктів обліку; термін корисного використання; вартість, яка амортизується; метод амортизації; події, які змінюють первісну вартість об'єктів.

Ключові слова:

необоротні активи
основні засоби
нематеріальні активи
біологічні активи
амортизаційна політика
капітальні інвестиції
фінансові інвестиції
економіка підприємства
управління
облік
наукові дослідження

ACCOUNTING AND AUDITING

Невизначеність зовнішнього середовища, жорстка конкурентна боротьба за фінансові ресурси та ринки збуту зумовлюють необхідність створення оперативного інформаційного забезпечення менеджерів підприємства для прийняття ними управлінських рішень на рівні облікової політики та відтворення необоротних активів. Інформаційна складова системи управління, побудована на основі сучасних інформаційних технологій, потребує достовірних, релевантних, об'єктивних даних про стан та рух необоротних активів, оскільки вони є головним рушійним фактором національного економічного розвитку країни. Раніше головним завданням системи обліку була ідентифікація фактів господарського життя у відповідності до заданої кореспонденції рахунків, то в реаліях сьогодення від бухгалтера потрібне вміння надати корисну, з позиції обраних стратегічних альтернатив, інформацію. Головним завданням обліково-аналітичного забезпечення підприємства стає пошук раціональних співвідношень між категоріями часу, ризику та кінцевими результатами діяльності, рівнем ресурсного забезпечення, можливістю його примноження.

Необоротні активи підприємства є одними із найважливіших частин його майна, вони становлять основну частку активів та мають значний вплив на ефективність діяльності суб'єкта господарювання. Їх достатня кількість забезпечує безперервність виробництва, що і зумовлює важливість раціонального використання, достовірного відображення в обліку інформації про них. Для розуміння економічної природи необоротних активів, як об'єктів обліку та управління, звернемось до результатів досліджень вітчизняних науковців. З метою окреслення місця *необоротних активів* в економічній системі підприємства Царьов В.М. розглядає їх як "синтетична категорія, що включає в себе засоби виробництва, яким притаманна матеріально-речова та грошова форми вираження, та переносять свою вартість частинами по мірі зносу" [1]. Підставою для такого тлумачення були виділені автором ключові властивості необоротних активів, які покладено в основу наведеного визначення. Такий підхід дає можливість забезпечити взаємозв'язок натурально-речового і вартісного аспектів управління необоротними активами у процесі створення, розподілу і перерозподілу вартості.

ACCOUNTING AND AUDITING

Гнатишина Н.Д., для коректності трактування поняття "необоротні активи" в загальному понятійно-категоріальному апараті, пропонує інтерпретувати їх як "комплекс майнових цінностей, життєвий цикл яких перевищує один рік, що становлять основу стратегічного потенціалу підприємства і забезпечують здійснення різних видів господарської діяльності, які формуються за рахунок основного капіталу" [2]. Така інтерпретація сприяє обґрунтуванню та удосконаленню методичних підходів для забезпечення ефективної моделі стратегічного розвитку необоротних активів на підприємстві в контексті інформаційного забезпечення.

З метою узгодження понятійного апарату, підвищення зрозумілості облікової інформації інвесторами Семйон В.С. пропонує під *необоротними активами* розуміти "сукупність матеріальних ресурсів і нематеріальних прав виражених у грошовій формі, які використовуються підприємством для досягнення його цілей (отримання економічних вигід чи забезпечення адміністративних, соціально-культурних цілей) протягом тривалого періоду (більше одного року чи операційного циклу)" [3]. З позиції автора, таке трактування забезпечує однозначне розуміння сутності даного виду майна суб'єкта господарювання, незалежно від форми власності, організаційно-правової форми, країни реєстрації.

З позиції конкретизації облікової сутності *необоротних активів* Дерун І.А. пропонує розглядати їх як "сукупність малоліквідних матеріальних засобів, фінансових ресурсів, нематеріальних ресурсів і прав, які контролюються суб'єктом господарювання і використовуються в господарській діяльності протягом більше одного року або операційного циклу за умови, що підприємство очікує отримати від них економічну вигоду в майбутньому" [4]. Дане визначення є більш повним, оскільки в ньому необоротні активи розглядаються як ресурси господарського потенціалу, які пов'язані з відтворювальним процесом, поєднують інвестиційно-інноваційні складові для досягнення результативної діяльності підприємства.

В економічній думці не існує єдиного підходу до визначення сутності поняття "необоротні активи". Даний термін розглядається з двох позицій – бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту (управління). Обліковий підхід є більш деталізованим, має менше розбіжностей в ознаках

ACCOUNTING AND AUDITING

ідентифікації.

У відповідності до НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [5] до складу необоротних активів включаються: 1) нематеріальні активи; 2) незавершені капітальні інвестиції; 3) основні засоби; 4) інвестиційна нерухомість; 5) довгострокові біологічні активи; 6) довгострокові фінансові інвестиції; 7) довгострокова дебіторська заборгованість; 8) відстрочені податкові активи; 9) інші необоротні активи.

Найбільшу питому вагу в необоротних активах підприємства займають *об'єкти основних засобів*. З обліково-економічної позиції характерними їх рисами є: 1) термін корисного використання – більше одного року або операційного циклу; 2) стала матеріально-речова форма; 3) об'єкти знаходяться у власності підприємства (або орендовані на умовах фінансової оренди); 4) об'єктам притаманний фізичний чи моральний знос (характер зносу – зміна корисних властивостей об'єктів є повільною протягом тривалого часу); 5) участь у виробничих бізнес-процесах – багаторазово (до закінчення терміну життєвого циклу об'єкту); 6) переносять вартість на готовий продукт поступово (частинами), шляхом амортизації об'єктів; 7) роздвоєння вартості – частина вартості включається до собівартості готової продукції, інша частина залишається у сфері виробництва до подальшого зносу. Дефініцію категорії "*основні засоби*", їх сутність, економічну природу, підходи до класифікації розкрито автором в статті "Основні засоби та їх класифікація в дисертаційних роботах українських науковців: обліковий аспект" [6].

Сучасний етап розвитку світової цивілізації характеризується як інформаційне суспільство, у якому знання суттєво активізують процеси формування нематеріальних активів, які за багатьма параметрами домінують над матеріальними. Матеріальні засоби виробництва не можуть вважатись домінуючою умовою максимізації прибутку, оскільки комерційний успіх суб'єктів господарювання значною мірою залежить від ефективної взаємодії всіх елементів зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування, тобто налагодження на цій основі своєрідного інтелектуального виробництва. Нематеріальні активи як об'єкт наукового пізнання є складним, багатогранним структурним елементом в

ACCOUNTING AND AUDITING

обліково-економічній теорії сьогодення. Відповідно до тенденцій науково-технічного прогресу нематеріальні активи все більше ідентифікуються як інтелектуальна власність, яка використовується для здійснення інноваційних процесів в ході господарської діяльності підприємств. Цінність нематеріальних активів визначається майбутньою економічною вигодою, яку вони можуть принести. Їх практичне використання, перетворення на інструмент для комерційної оцінки результатів інтелектуальної власності дає можливість змінити структуру виробничого капіталу за рахунок збільшення частки нематеріальних активів у вартості нового продукту. На рис. 1 наведено ознаки нематеріальних активів, які характеризують їх як об'єкти обліку та управління.

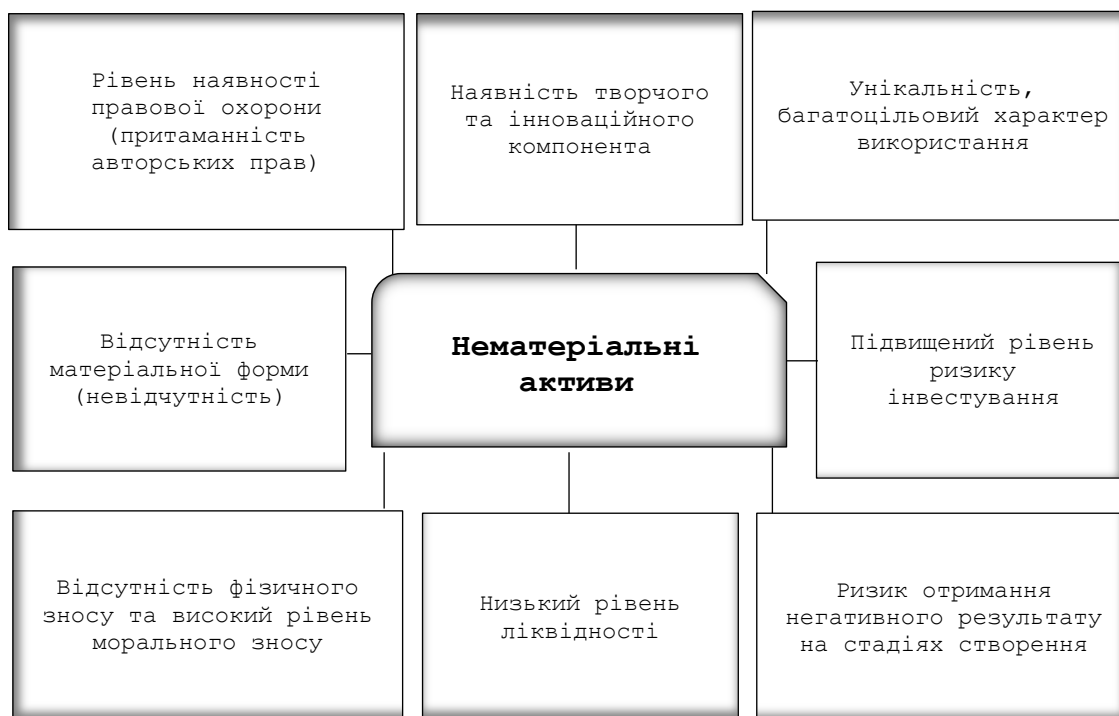

Рисунок 1
**Економічні ознаки нематеріальних активів
як об'єктів обліку та управління**

Джерело: побудовано автором за результатами проведеного дослідження

В системі обліку об'єкти нематеріальних активів об'єднані в окремі групи: 1) права користування природними ресурсами;

ACCOUNTING AND AUDITING

2) права користування майном; 3) права на комерційні позначення; 4) права на об'єкти промислової власності; 5) авторське право та суміжні з ними права. При цьому, якісна облікова інформація про нематеріальні активи забезпечує підвищення ринкової капіталізації суб'єкта господарювання, його інвестиційної привабливості, загальної ефективності управління підприємством. Як показує практика, економічна природа нематеріальних активів проявляє себе в процесі ефективної взаємодії людського та структурного капіталів, що призводить до генерації нових форм інтелектуального капіталу – інноваційного та ринкового.

Для сільського господарства важливою є біоенергетична ресурсна складова, оскільки його виробничий потенціал є сукупністю взаємодії природної енергії та її трансформації під дією біотичних та інших факторів природного середовища. Виходячи із цієї специфіки вагома роль надається біологічним активам, а їх наявність є умовою сільськогосподарського виробництва. Досліджуючи *біологічної активи*, Вовчук Т.І. розглядає їх через призму обліково-аналітичного аспекту та інтерпретує як "сукупність живих організмів (рослин, тварин, землі – як єдиного біологічного тіла), які під впливом генетично обумовлених природних процесів їх зміни (росту, дегенерації, виробництва та відтворення) здатні продукувати додаткові біологічні активи та/або продукцію, готову до споживання або подальшої переробки і використання для виробництва інших продуктів споживання, а також у процесі раціонального їх використання можуть приносити іншу потенційну користь для людства, виступаючи джерелом національного багатства країни і найважливішим елементом екологічного природного балансу" [7]. Науковець зазначає, що системно-функціональний підхід щодо оцінки стратегічного призначення біологічних активів передбачає врахування їх потрійної сутності: 1) природних ресурсів, оскільки вони забезпечують екологічний природний баланс і сприяють гармонійному функціонуванню системи "людина – природа"; 2) основного джерела національного багатства країни; 3) господарські засоби, що приносять економічну вигоду від їх використання.

Богданюк О.В. [8] досліджує та розкриває економічну сутність *біологічних активів* через їх ідентифікаційні характеристики:

ACCOUNTING AND AUDITING

1) *економічний (господарський) актив* – частина бухгалтерського балансу; контролюється підприємством; результат минулих подій; має вартість чи іншу цінність, яку можна достовірно виміряти; існує ймовірність, що втілені в активи потенційний дохід чи майбутні економічні вигоди реалізуються;

2) *біологічний ресурс* – належність до рослин чи живих тварин; здатність відновлюватись в результаті невиснаженого використання людиною; здатність зношуватися, спрацьовуватись в результаті надмірного використання; здатність приносити екологічні послуги; отримання економічних вигід у формі сільськогосподарської продукції, додаткових біологічних активів.

Виходячи з виділених ознак, науковець трактує *біологічні активи* як "природні ресурси, які використовуються у сільськогосподарському виробництві, контролюються підприємством, здатні до біологічної трансформації, результатом якої є отримання додаткових біологічних активів та біологічно повноцінної, екологічно безпечної продукції" [8].

Особливістю необоротних матеріальних активів (основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів, довгострокових біологічних активів, інвестиційної нерухомості) є формування їх амортизаційної політики. Важливим фактором активізації відновлюваної діяльності підприємств є її лібералізація, метою якої має стати зацікавленість суб'єктів господарювання у вкладенні інвестицій в оновлення необоротних активів, які амортизуються. В табл. 1 наведено інтерпретацію економічної категорії "амортизаційна політика" українськими науковцями.

Таблиця 1

**Наукове трактування категорії "амортизаційна політика"
в сфері економіки та управління підприємством**

№ з/п	Автор, тема дисертації (рік захисту)	Інтерпретація терміну "амортизаційна політика"
1	Приймак Н.С. Формування амортизаційної політики капіталомістких підприємств (на прикладі гірничо-збагачувальних комбінатів Криворізького басейну) (2011)	Амортизаційна політика – цілеспрямована, систематична, гнучка діяльність підприємства по забезпеченню ефективного кругообігу і відтворення основного капіталу шляхом управління процесами формування та розподілу коштів амортизаційного фонду [9]

ACCOUNTING AND AUDITING

Продовження табл. 1

2	Овод Л.В. Організаційно- економічний механізм управління амортизаційною політикою промислових підприємств (2014)	Амортизаційна політика – обґрунтований вибір і оптимальне поєднання законодавчо дозволених способів, правил, методики нарахування та обліку амортизації, встановлення порядку використання амортизаційних відрахувань відповідно до умов господарювання, стратегічних цілей підприємства та у взаємозв'язку з іншими видами його політики [10]
3	Радева О.Г. Амортизаційна політика як важіль оновлення основних засобів підприємств машинобудування (2017)	Амортизаційна політика – система економічних відносин, що забезпечує формування та ефективне використання амортизаційних ресурсів суб'єктів господарювання для забезпечення оптимального інвестування оновлення основних засобів, прискореного інноваційного розвитку у відповідності до стратегічної мети підприємства [11]

Джерело: згруповано за інформацією [9, 10, 11]

Амортизаційна політика має включати такі елементи: 1) вартісний критерій визнання активів як об'єктів бухгалтерського обліку; 2) термін корисного використання; 3) вартість, яка підлягає амортизації; 4) форма використання об'єкту (активна чи пасивна); 5) метод нарахування амортизації; 6) події, які призводять до зміни первісної вартості та впливають на величину амортизаційних відрахувань (поліпшення, переоцінка, ліквідація об'єктів). Ефективність управління підприємством і стратегія його розвитку в перспективі залежить від розробки адекватної амортизаційної політики, яка визначає ідеологію економіки господарюючого суб'єкта, сприяє підсиленню обліково-аналітичних функцій обліку. Формування амортизаційної політики в частині необоротних матеріальних активів має важливе значення в організації ефективної системи управління підприємством, а тому її елементи повинні обиратись чітко, якісно й обдумано.

Теоретичні та практичні підходи до побудови амортизаційної політики більш детально розкрито автором в статтях: "Необоротні матеріальні активи в амортизаційній політиці підприємства" [12], "Основні засоби в системі бухгалтерського обліку та управління" [13]. В публікаціях

ACCOUNTING AND AUDITING

досліджено місце амортизаційної політики в обліковій політиці підприємства, конкретизовано її елементи; виділено інформаційні потоки, які виникають в процесі експлуатації (використання) необоротних матеріальних активів; запропоновано альтернативний підхід до класифікації необоротних матеріальних активів для потреб обліку в частині деталізації інформації щодо групування об'єктів за якими нараховується амортизація.

Необоротні активи в частині *капітальних та фінансових інвестицій* є вкладенням коштів підприємством або у власну матеріально-технічну базу або в діяльність інших суб'єктів господарювання. В першому випадку (*капітальне інвестування*) кошти вкладаються у придбання нових об'єктів основних засобів, нематеріальних активів, біологічних активів, інвестиційної нерухомості; вкладення з метою їх поліпшення через модернізацію, реконструкцію, добудову, дообладнання, технічне переоснащення для підвищення ефективності господарської діяльності. При здійсненні *фінансових інвестицій* – вкладення робляться в інших суб'єктів з метою одержання прибутку у формі дивідендів, відсотків, або іншої вигоди для інвестора (розширення ринку виробництва і збуту продукції, диверсифікації інвестиційних вкладень, ліквідації конкурентів). В цьому випадку підприємство, яке виступає інвестором акумулює власні та залучені фінансові ресурси, вкладає їх у підприємницьку діяльність з метою одержання вигоди в майбутньому. Роль та місце інвестицій в господарській діяльності підприємства наведено на рис. 2.

Роль *капітальних інвестицій* пояснюється тим, що вони забезпечують виконання одного з основних завдань інвестиційної політики, а саме: забезпечення зростання прибутку. Його реалізація відбувається поєднанням двох напрямків. З однієї сторони, збільшення прибутку зумовлюється зростанням операційних доходів, що забезпечується інвестуванням в розвиток та розширення існуючих підприємств, нові виробництва, а це, в свою чергу, стимулює підвищення обсягів реалізації продукції. З іншої сторони, прибуток збільшується при зменшенні операційних витрат, що забезпечується заміною фізично зношеного обладнання та поновленням морально застарілого. Виходячи з того, що фізичне зношення обладнання корелює з розміром амортизаційних відрахувань, при його поновленні обсяг капітальних інвестицій

ACCOUNTING AND AUDITING

стає вищим за накопичену амортизацію, а це сприяє забезпеченню розширеного відтворення, що підвищує рівень розвитку економіки країни та є бажаним для будь-якого підприємства незалежно від форми власності та виду діяльності. Наукові підходи до розуміння економічної природи капітальних інвестицій як об'єктів обліку та управління наведено в табл. 2.

Рисунок 2

Інвестиції в фінансово-господарській діяльності підприємства

Джерело: побудовано автором за результатами проведеного дослідження

Таблиця 2

Інтерпретація категорії "капітальні інвестиції" в обліковій сфері

№ з/п	Автор, тема дисертації (рік захисту)	Інтерпретація терміну "капітальні інвестиції"
1	Гавриловський О.С. Облік і аудит капітальних інвестицій (на прикладі житлобудівних підприємств) (2008)	Капітальні інвестиції – процес вкладення майнових та інтелектуальних цінностей, грошових коштів та фінансових інструментів у необоротні активи, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому суб'єктом господарювання [14]

ACCOUNTING AND AUDITING

Продовження табл. 2

2	Ізмайлов Я.О. Облік і аналіз капітальних інвестицій: організація і методика (на матеріалах гірничозбагачувальних підприємств) (2009)	Капітальні інвестиції – процес, який відбувся і представлений у господарських операціях через капіталізовані витрати майнових та інтелектуальних цінностей, що акумульовані в різних ресурсних джерелах; на формування або збільшення вартості необоротних активів, призначених для здійснення господарської та інших видів діяльності з метою майбутнього отримання прибутку (доходу) або досягнення іншого корисного ефекту [15]
3	Сергеева Н.В. Обліково-аналітичне забезпечення капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах (2020)	Капітальні інвестиції – вкладення всіх видів ресурсів, що в довгостроковому періоді призводять до утворення активів, які дозволяють в процесі господарської діяльності приносити додатковий дохід та підлягають амортизації, призначені не для продажу [16]

Джерело: згруповано за інформацією [14, 15, 16]

У звітності, а саме в Балансі (Звіт про фінансовий стан) передбачена стаття "Незавершені капітальні інвестиції", яка розкриває інформацію:

1) про вартість незавершених на дату балансу капітальних інвестицій в необоротні активи на будівництво, реконструкцію модернізацію (інші поліпшення, що збільшують первісну (переоцінену) вартість об'єктів);

2) виготовлення, створення, вирощування, придбання об'єктів основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів (у тому числі необоротних матеріальних активів, призначених для заміни діючих, і устаткування для монтажу).

Таким чином, капітальні інвестиції розкриваються через повну характеристику об'єктів та суб'єктів вкладень, що вирізняє їх з поміж інших видів інвестицій і кінцевої мети інвестування. В теорії інвестування доведено, що будь-які інвестиції здійснюються заради отримання прибутку, тобто вони є елементами розширеного відтворення. Це притаманно для капітальних інвестицій, які сприяють удосконаленню

ACCOUNTING AND AUDITING

виробництва, збільшенню обсягів виготовленої продукції, виробництву її нових видів, розширенню ринків збуту. Виділення мети у визначенні капітальних інвестицій та її окресленні в їх класифікації відповідає загальній концепції визнання активів у системі бухгалтерському обліку.

Основними факторами, що впливають на інвестиційний процес та його місце в економічній системі, є форми власності, на яких будується кожне суспільство та форми управління системи господарювання. Ці фактори є визначальними для побудови стійких взаємозв'язків у суспільстві, формування економічних інтересів різних суб'єктів. Фінансові інвестиції стають ефективними за умов високого рівня суспільного виробництва, оскільки в цьому випадку приріст капіталу виникає, перш за все, в реальному секторі економіки і слугує його подальшому розвитку. Виходячи з особливостей руху капіталу в інвестиційному середовищі та врахування гіпотез щодо економічної сутності інвестування Пономаренко Є.В. зазначає, що категорію "фінансові інвестиції" слід розуміти як "вкладення, здійснені у будь-якій формі в цінні папери, в корпоративні права та інші фінансові інструменти з метою розвитку діяльності та отримання прибутку, досягнення соціального та інших ефектів" [17]. Характерними ознаками фінансових інвестицій як об'єктів обліку та управління є: 1) пряме надходження коштів у межах однієї стадії кругообігу фінансового капіталу; 2) спосіб збільшення капіталу через отримання прибутку у вигляді процентів, дивідендів від інших підприємств; 3) безпосередній взаємозв'язок із фінансовими інструментами.

Фінансові інвестиції як складова необоротних активів відображаються у звітності в залежності від методу їх обліку: участі в капіталі інших підприємств; ефективної ставки відсотка. За правилами методу участі в капіталі інвестор повинен на дату складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) здійснювати коригування балансової вартості фінансової інвестиції, у відповідності зі змінами, які відбулися у структурі власного капіталу об'єкта інвестування. До таких змін відносяться: отримання чистого прибутку (збитку); виплата дивідендів власникам; збільшення (зменшення) заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу; дооцінка (уцінка) необоротних та оборотних активів; вихід учасників, викуп чи анулювання акцій (або зміна їх номінальної

ACCOUNTING AND AUDITING

вартості); зміна величини іншого додаткового капіталу; одержання (списання) безоплатних необоротних активів.

Для забезпечення подолання негативних наслідків фінансової кризи, подальшого ефективного функціонування підприємств України слід активізувати нарощення необоротних активів, які безпосередньо забезпечують розвиток їх операційної, фінансової, інвестиційної діяльності. Відтворення необоротних активів являє собою процес реконструкції, модернізації, технічного переозброєння виробництва на основі сучасних інноваційних технологій, що дозволяють забезпечити значний ріст ефективності не тільки відновлених об'єктів, але й одержання якісного інноваційного продукту. За рахунок інвестиційних вкладень в необоротні активи покращується їх структура, відбувається оновлення матеріально-технічної бази. Натомість, за останні роки необоротні активи підприємств великого та середнього бізнесу можна охарактеризувати: значним підвищенням технічного їх рівня, що є наслідком значної інноваційної активності; підвищенням питомої ваги нематеріальних активів, що свідчать про інформатизацію та використання сучасних інформаційних технологій.

References:

- [1] Царьов В.М. Управління інвестиціями в необоротні активи підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2011. 21 с.
- [2] Гнатишина Н.Д. Формування необоротних активів торговельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2012. 23 с.
- [3] Семейон В.С. Бухгалтерський облік необоротних активів в Україні та Угорщині: порівняльний аспект: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2010. 23 с.
- [4] Дерун І.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління необоротними активами: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2015. 22 с.
- [5] Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013, № 73. Дата оновлення: 12.01.2023.
- [6] Степаненко О.І. Основні засоби та їх класифікація в дисертаційних роботах українських науковців: обліковий аспект. *Науково-практичний журнал "Економічні студії"*. 2021. Вип. 1(31). С. 137-146.
- [7] Вовчук Т.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління формуванням і використанням лісових біологічних активів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2009. 23 с.
- [8] Богданюк О.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління

ACCOUNTING AND AUDITING

- біологічними активами садівництва: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2011. 23 с.
- [9] Приймак Н.С. Формування амортизаційної політики капіталомістких підприємств (на прикладі гірничо-збагачувальних комбінатів Криворізького басейну): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2011. 20 с.
- [10] Овод Л.В. Організаційно-економічний механізм управління амортизаційною політикою промислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький, 2014. 22 с.
- [11] Радева О.Г. Амортизаційна політика як важіль оновлення основних засобів підприємств машинобудування: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Запоріжжя, 2017. 24 с.
- [12] Степаненко О.І. Необоротні матеріальні активи в амортизаційній політиці підприємства. *Науково-практичний журнал "Науковий погляд: економіка та управління"*. 2020. № 1(67). С. 186–192. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-67-30> (дата звернення 14.01.2024).
- [13] Степаненко О.І. Основні засоби в системі бухгалтерського обліку та управління [Fixed assets in the accounting and management system]. *The scientific paradigm in the context of technological development and social change: Scientific monograph. Part 1*. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2023. С. 338–374. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-297-5-13> (дата звернення 14.01.2024).
- [14] Гавриловський О.С. Облік і аудит капітальних інвестицій (на прикладі житлобудівних підприємств): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2008. 23 с.
- [15] Ізмайлов Я.О. Облік і аналіз капітальних інвестицій: організація і методика (на матеріалах гірничозбагачувальних підприємств): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2009. 22 с.
- [16] Сергеева Н.В. Обліково-аналітичне забезпечення капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2020. 22 с.
- [17] Пономаренко Є.Б. Бухгалтерський облік і контроль операцій з фінансовими інвестиціями: теорія і методика: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2012. 23 с.